

Tore Witsø Rafoss

Holdninger til kjønns- og seksualitetsmangfold og erfaringer med diskriminering i tros- og livssynssamfunn

Innledning

Religion, livssyn, seksualitet og kjønn kan være omstridt, både hver for seg og ikke minst i kombinasjon. Både religiøs og seksuell identitet er noe som kan være privat og ha stor betydning for enkeltpersoner. Samtidig er det også knyttet sterke normer til både religion og seksualitet i samfunnet, og begge deler berører omdiskuterte rettighetsområder og politiske spørsmål.

Ulike tros- og livssynssamfunn har ulike offisielle holdninger til spørsmål om kjønn og seksualitet, noen mer tradisjonelle, andre mer liberale (Brottveit og Linge 2024). Samtidig vet vi også at medlemmer i ulike tros- og livssynssamfunn mener forskjellige ting om LHBT+, på samme måte som folk som ikke er medlemmer av noe tros- eller livssynssamfunn. Man finner skeive medlemmer i svært mange norske tros- og livssynssamfunn, enten disse samfunnene har liberale eller tradisjonelle synspunkter om kjønns- og seksualitetsmangfold. Forskning viser også at det kan være krevende å ha LHBT+-identitet og tilhøre eller være ansatt i trossamfunn som offisielt aksepterer likekjønnet samliv, som Den norske kirke (Elgvin, Grønningsæter og Larsen 2020). Samtidig er det også mulig for religiøse og skeive å møtes på konstruktive måter. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) arrangerte et dialogarbeid mellom religiøse ledere og representanter for skeive organisasjoner etter terrorangrepet rettet mot Pride utenfor London Pub i Oslo i 2022 (Brottveit og Linge 2024). Arbeidet resulterte i en fellesuttalelse hvor deltakerne forpliktet seg til å «stå opp for hverandre» og «slå ned på dehumaniserende språkbruk».

Religion og seksualitet kan vekke følelser og skape konflikter, men det finnes likevel ingen automatisk sammenheng mellom religiøs tilhørighet og syn på seksualitet og kjønn. Vi vet blant annet at både religiøse og ikke-religiøse kan ha et spekter av ulike meninger om kjønns- og seksualitetsmangfold. Også på institusjonsnivå kan det være delte meninger, som for eksempel i Den norske kirke, hvor man offisielt har to syn på likekjønnet ekteskap. Vi trenger derfor mer kunnskap om sammenhengen mellom religion/livssyn, religiøs/livssynsmessig tilhørighet og holdninger til kjønn og seksualitet.

Dette notatet bidrar til et slikt kunnskapsgrunnlag ved å dokumentere hvordan et representativt utvalg av den norske befolkningen forholder seg til kjønns- og seksualitetsmangfold. Notatet undersøker deretter hvordan holdninger til kjønn og seksualitet samsvarer med medlemskap i tros- og livssynssamfunn, plassering i livssynsgrupper, alder, kjønn, innvandrerstatus, geografi og politiske preferanser. Til sist undersøker notatet i hvilken grad nordmenn har opplevd diskriminering i sitt tros- eller livssynssamfunn på grunn av sin seksuelle orientering, og om man opplever ulike grader av diskriminering i ulike tros- og livssynssamfunn.

Notatet er skrevet med støtte fra Barne- og familiedepartementet og fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Religions- og livssynsundersøkelsen 2025

Religions- og livssynsundersøkelsen 2025 (RLU 2025) er en webbasert befolkningsundersøkelse utarbeidet av KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning og gjennomført av Verian i august og september 2025. Undersøkelsen kartlegger et stort antall spørsmål knyttet til religion, tro, livssyn, verdier og holdninger i befolkningen. Undersøkelsen er basert på tidligere undersøkelser gjennomført i 2012 og 2019 og gir grunnlag for å studere tros- og livssynslandskapet i Norge over tid. 4003 respondenter svarte på RLU 2025. Respondentene er ment å utgjøre et representativt utvalg av befolkningen, men for å ta hensyn til skjevheter er resultatene i dette notatet vektet på alder, kjønn, bosted og utdanningsnivå (mens antall respondenter / N oppgis uvektet). Det kan likevel være at bestemte grupper er underrepresentert

i undersøkelsen. Dette gjelder spesielt innvandrere, og dermed også en del ikke-kristne religiøse minoriteter slik som muslimer, buddhister og hinduer. Ifølge SSB var 17,3 prosent av befolkningen i 2025 innvandrere, mens i RLU 2025 oppgir kun 5,8 prosent at de ikke er født i Norge.¹ Og kun 6,4 prosent oppgir i RLU 2025 at de er født i Norge og har en eller to innvandrerforeldre. Undersøkelsen er med andre ord ikke representativ for innvandrerbefolkningen.²

Kjønns mangfold

RLU 2025 inneholdt fem påstander knyttet til holdninger til kjønn og seksualitet. Påstandene ble formulert slik at de skulle være egnet til å fange opp et meningsmangfold i befolkningen. Listen nedenfor viser disse fem påstandene, mens teksten i hakeparentes er forkortede utgaver vi av praktiske årsaker bruker i tabellene:

1. «Barn i grunnskolen bør få undervisning om seksualitets- og kjønns mangfold (f.eks. at 'det er normalt å bli forelsket i en av samme kjønn' og at 'noen er født i feil kropp')» [«Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold»]
2. «Det er galt at voksne av samme kjønn har et seksuelt forhold» [«Galt med homofil sex»]
3. «Offentlige myndigheter går for langt i å presse befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold» [«Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold»]
4. «Grunnskolen bør ikke bruke regnbueflagg for å markere Pride (feiring av skeiv kjærlighet og mangfold)» [«Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg»]
5. «Jeg reagerer med ubehag når jeg møter en transperson (f.eks. en person som er født som mann, men lever som kvinne)» [«Ubehag i møte med en transperson»]

Respondentene ble bedt om å ta stilling til hver formulering og å velge mellom seks svaralternativer: «helt uenig», «uenig», «verken enig eller uenig», «enig», «helt enig» eller «vet ikke». **Tabell 1** viser svarene vi fikk.

.....
¹ Vi bruker betegnelsen «innvanderer» om en person som selv har innvandret til Norge og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre. Norskfødte med innvandrerforeldre bruker vi om personer som er født i Norge med en eller to utenlandsfødte foreldre.

² Der det er relevant er resultatene analysert ved hjelp av kji-kvadrattest. Testene er utført på de vektete resultatene slik de er gjengitt i tabellene. En slik test undersøker om forskjeller i fordelingen mellom grupper er større enn det man ville forvente ved tilfeldig variasjon. Resultater merket med stjerner viser at fordelingen med stor sannsynlighet ikke er et resultat av tilfeldigheter. * betyr at resultatene er signifikante på 0,05-nivå eller lavere, ** betyr signifikans på 0,01-nivå eller lavere, mens *** betyr signifikans på 0,001-nivå eller lavere.

Tabell 1. Påstander om kjønn og seksualitet, prosent

	Helt uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Helt enig	Vet ikke	Total
Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold	10,8	12,5	19,1	30,2	25,8	1,5	100,0
Galt med homofil sex	59,0	18,8	12,5	4,7	3,5	1,5	100,0
Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold	19,7	19,3	27,4	17,2	12,8	3,6	100,0
Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg	33,5	17,4	17,3	14,7	15,9	1,3	100,0
Ubehag i møte med en transperson	46,2	26,1	17,3	6,3	2,5	1,7	100,0

Kilde: RLU 2025, N = 4003

Tabell 1 viser at den norske befolkningen har ulike syn på kjønn og seksualitet. Når det gjelder om barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold, så ser vi at alle ståsteder er godt representert: 10,8 prosent er helt uenig i dette, 12,5 prosent er uenig, 30,2 prosent er enige, mens 25,8 er helt enige. 1,5 prosent vet ikke, og 19,1 prosent svarer «verken enig eller uenig».

Dette står i motsetning til holdninger til likekjønnet sex. Her svarer hele 59,0 prosent at de er helt uenige i påstanden om at dette er galt, mens kun 3,5 prosent er helt enige og kun 4,7 prosent er enige i denne påstanden.

Når det gjelder påstanden om at myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold, så finner vi at majoriteten svarer at de verken er enige eller uenige, og også at flere er (helt) uenige enn (helt) enige.

«Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg» er en påstand 33,5 prosent er helt uenige i, men alle de andre svarmulighetene er også godt representert.

46,2 prosent er helt uenige i at de reagerer med ubehag i møte med en transperson. 6,3 prosent er enige i dette, og 2,5 prosent er helt enige i dette.

Tabell 1 viser hva folk svarer i gjennomsnitt når vi ser på befolkningen samlet, men siden disse spørsmålene om kjønn og seksualitet var en del av en større undersøkelse (RLU 2025), har vi muligheten til å undersøke hvordan disse svarene samvarierer med en rekke andre faktorer. Vi skal nå i det videre undersøke hvordan disse svarene fordeler seg basert på en del slike bakgrunnsvariabler. Vi vil da for enkelhets skyld kun se på andelen som har svart «helt enig» eller «enig» og fjerne de som har svart «vet ikke» fra analysene.

Tabell 2. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på tros- og livssynssamfunn, prosent

	Den norske kirke	Annet kristent trossamfunn	Human-Etisk Forbund	Ikke medlem i tros- eller livssynssamfunn	Total
Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold ***	55	22	74	63	57
Galt med homofil sex ***	6	46	5	6	8
Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold ***	34	68	15	25	31
Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg ***	35	64	17	23	31
Ubehag i møte med en transperson ***	8	21	6	9	8
N	2236	169	367	1094	3866

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Respondentene i undersøkelsen ble spurt om de var medlem i et tros- eller livssynssamfunn. Basert på disse svarene kan vi se hvordan de ulike medlemsgruppene har svart. **Tabell 2** viser at respondenter som er medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke, er de som jevnt over er minst positive til kjønns- og seksualitets mangfold. Dette er en gruppe hvor mange er medlemmer av frikirker, men hvor vi også kan finne ortodokse, katolikker og medlemmer av andre kristne trossamfunn. Medlemmer av Human-Etisk Forbund er mest positive til kjønns- og seksualitets mangfold, mens medlemmer av Den norske kirke og individer som ikke er medlemmer av et tros- eller livssynssamfunn er i en mellomposisjon. En rekke mindre trossamfunn, spesielt ikke-kristne, er ikke inkludert i **Tabell 2** på grunn av få respondenter og tilsvarende store feilmarginer.

For å kategorisere ulike livssynsgrupperinger i Norge bruker KIFO en femdelt typologi. Målet med typologien er å vise hvordan den norske befolkningen består av distinkte religions- og livssynsgrupper: de ikke-religiøse som er avvisende eller likegyldige til religion; de distanserte som er lite opptatt av religion og som regel har religion på armlengdes avstand; de litt religiøse som føler en tilhørighet til religion, men som ikke regelmessig praktiserer religion; de sterkt religiøse som lever aktive religiøse liv; og de alternative som er interessert i alternative og spirituelle måter å forstå verden på, ofte inspirert av new age og nyreligiøsitet. (Se kapittel 3 og appendikset i KIFOs perspektivmelding [Brottveit og Rafoss 2024] for hvordan typologien er utviklet og hva slags teoretisk rammeverk den bygger på.)

Tabell 3. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på ulike livssynsgrupper, prosent

	Ikke-religiøs	Distansert	Litt religiøs	Sterkt religiøs	Alternativ	Total
Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold ***	69	58	39	29	58	57
Galt med homofil sex ***	2	5	8	31	14	8
Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets- mangfold ***	22	28	38	61	34	31
Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg ***	21	30	40	64	31	31
Ubehag i møte med en transperson ***	6	8	10	16	13	9
N	1364	1144	472	341	660	3981

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Gjennomgående ser vi at de sterkt religiøse er mest negative til kjønns- og seksualitets mangfold, mens de ikke-religiøse er mest positive. De distanserte, litt religiøse og de alternative er i mellomposisjoner. Dette samsvarer med det vi så i **Tabell 2**, siden vi vet at frikirkemedlemmer er overrepresentert blant de sterkt religiøse.

Tabell 4. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på alder, prosent

Alder	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitet- og kjønns-mangfold ***	Galt med homofil sex ***	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets-mangfold *	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg ***	Ubehag i møte med en transperson ***	N
18–29 år	56	13	26	21	15	395
30–44 år	63	9	30	25	9	992
45–59 år	60	5	31	32	6	1277
60 + år	50	8	35	41	7	1339
Total	57	8	31	31	9	4003

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Tabell 4 viser holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på fire aldergrupper. Vi ser at de yngste (18–29 år) flere steder skiller seg ut. De under 30 er de som i minst grad er enige eller helt enige i påstanden om at myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitetsmangfold. Samme gruppe er også minst enig i at grunnskolen *ikke* bør flagge med regnbueflagg. Men på den andre siden er det også disse yngste som er mest enige i at det er galt med likekjønnet sex og som i størst grad opplever ubehag i møte med en transperson. Dette er oppsiktsvekkende funn. Vi vet at i Norge har man over tid blitt mer positiv til likekjønnet sex.³ Det har også de siste tiårene blitt mer fokus på transpersoner og transpersoners rettigheter. Når holdninger i et samfunn er i endring over tid, er det ofte de yngste som i størst grad omfavner nye holdninger og er mer tolerante. Derfor er det spesielt at de yngste er mest skeptiske til likekjønnet sex og transpersoner. Forskjellene er imidlertid relativt små og må tolkes med varsomhet.

Det må også understrekes at det kun er en relativt liten andel av de unge som er skeptiske til likekjønnet sex (13 prosent) og som opplever ubehag i møte med transpersoner (15 prosent). Spørsmål knyttet til transpersoner blir ofte politisert og gjort til gjenstand for identitetspolitiske kontroverser. Det kan tenkes at disse relativt nye kontroversene har fanget oppmerksomheten til en del unge og gjort dem skeptiske til transpersoner. En alternativ hypotese er at transpersoner er mer synlig blant de yngre, og derfor gjør at flere i denne gruppen møter mennesker som er trans. Det er likevel vanskelig å forstå hvorfor flere yngre enn eldre er skeptiske til likekjønnet sex, siden samfunnet over tid har blitt mer positivt og tolerant til dette. En hypotese kan være at en del yngre er blitt mer religiøse og konservative. En annen hypotese kan være at vi finner flere innvandrere og barn av innvandrere i yngre årsklasser og at disse også har mer konservative holdninger om dette. I RLU 2025 ser vi tendenser til at det er flere innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre i yngre årsklasser. **Tabell 5** viser også at det er en statistisk signifikant sammenheng mellom det å være innvandrer eller det å være norskfødt med én eller to innvandrerforeldre og det å være skeptisk til likekjønnet sex og transpersoner. Vi vet også at for eksempel katolske og ortodokse kristne og muslimer er overrepresentert blant innvandrere og nordmenn med innvandrerforeldre.

³ <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/LHBT/holdninger>

Tabell 5. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på innvandrersstatus, prosent

	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitet- og kjønns-mangfold	Galt med homofil sex ***	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets-mangfold	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg	Ubehag i møte med en transperson ***	N
Ikke født i Norge	54,6	18,6	33,5	32,0	12,3	231
Født i Norge og en eller begge foreldre er ikke født i Norge	53,4	14,6	33,6	30,2	14,7	255
Født i Norge og begge foreldre født i Norge	57,4	7,1	30,7	30,9	8,2	3506
Total	56,9	8,3	31,1	30,9	8,9	4003

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Tabell 6. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på alder, kun menn, prosent

	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns-mangfold	Galt med homofil sex **	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets-mangfold	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg **	Ubehag i møte med en transperson **	N
18–29 år	50	14	38	29	21	134
30–44 år	56	10	39	33	13	499
45–59 år	51	6	36	41	9	683
60 + år	45	10	41	49	12	727
Total	50	9	39	40	12	2043

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Tabell 7. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på alder, kun kvinner, prosent

	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold ***	Galt med homofil sex ***	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg ***	Ubehag i møte med en transperson ***	N
18–29 år	60	13	20	17	12	248
30–44 år	70	8	20	16	6	477
45–59 år	71	4	26	21	3	593
60 + år	56	4	27	33	2	611
Total	64	7	24	22	5	1929

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Tabell 6 og **Tabell 7** viser det samme som **Tabell 4**, men med separate resultater for menn og kvinner. Hvis vi ser på de to total-radene, ser vi at kvinner er mer positive til kjønns- og seksualitets mangfold enn menn. Flere kvinner enn menn er enige i påstanden om at barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold. Kvinner er også mindre enige enn menn i at det er galt med likekjønnet sex; at myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold; at grunnskolen ikke bør flagge med regnbueflagg; og at de møter ubehag i møte med en transperson. Når det gjelder det siste, skiller unge menn seg ut: Hele 21 prosent av menn under 30 år er enige eller helt enige i at de opplever ubehag i møte med en transperson.

Tabell 8. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på fylker

Fylke	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitets- og kjønns mangfold ***	Galt med homofil sex *	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets mangfold ***	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg ***	Ubehag i møte med en transperson	N
Oslo	61	10	23	23	11	618
Rogaland	47	14	45	42	13	334
Møre og Romsdal	52	9	39	35	7	147
Nordland	55	5	33	32	8	177
Østfold	54	8	35	28	8	221
Akershus	59	6	30	30	8	496
Buskerud	57	10	34	35	7	139
Innlandet	61	6	26	29	8	250
Vestfold	56	10	29	32	9	201
Telemark	56	9	32	34	7	126
Agder	47	8	42	38	8	222
Vestland	57	9	33	33	10	528
Trøndelag	65	6	24	25	7	371
Troms	59	6	26	34	5	139
Finnmark	68	8	32	27	3	34
Hele landet	57	8	31	31	9	4003

Kilde: RLU 2025, N = 4003, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Hvis vi ser på fylker, finner vi ulike resultater og at ulike holdninger er litt ulikt fordelt mellom ulike fylker. Rogaland skiller seg ut som det fylket hvor folk er minst positive til kjønns- og seksualitets mangfold. En mulig forklaring på dette kan være at Rogaland har flere konservative kristne og flere frimenigheter enn andre fylker. Interessant nok finner vi ingen tydelig sammenheng mellom syn på kjønns mangfold og grad av sentralitet på bosted (analyser ikke gjengitt). Det er ikke slik at informanter i gjennomsnitt er mer eller mindre positive til kjønns- og seksualitets mangfold hvis de bor på små, mellomstore eller store steder. Noen fylker skiller seg ut (spesielt Rogaland), mens grad av sentralitet i seg selv ser ikke ut til å spille en rolle, selv om vi vet at annen forskning har påvist at det kan være spesielt krevende å ha LHBT+-identitet på mindre steder (Eggebo, Stubberud og Anderssen 2019).

Tabell 9. Holdninger til kjønn og seksualitet fordelt på politisk parti

Politisk parti	Barn i grunnskolen bør få undervisning i seksualitet- og kjønns-mangfold ***	Galt med homofil sex ***	Myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitets-mangfold ***	Grunnskolen bør ikke flagge med regnbueflagg* **	Ubehag i møte med en transperson ***	N
Kristelig Folkeparti	8	51	79	76	25	128
Fremskrittspartiet	32	11	59	62	18	580
Høyre	53	7	33	33	10	522
Senterpartiet	55	6	32	36	6	165
Arbeiderpartiet	70	5	17	18	6	893
Rødt	69	5	21	15	5	282
Sosialistisk Venstreparti	86	4	6	7	4	270
Venstre	77	2	13	13	3	170
Miljøpartiet De Grønne	84	1	7	13	3	183
Total	60	8	29	30	9	3193

Kilde: RLU 2025, prosent som har sagt at de er «enige» eller «helt enige»

Informantene i undersøkelsen ble også spurt hvilket parti de ville stemme på ved et stortingsvalg. **Tabell 9** viser svarene på dette fordelt på holdninger til kjønns- og seksualitetsmangfold. Svarene viser at Kristelig Folkepartis velgere er klart mest skeptiske til kjønns- og seksualitetsmangfold, etterfulgt av Fremskrittspartiet. De som stemmer på Miljøpartiet De Grønne er mest positive til dette mangfoldet.

Diskriminering

RLU 2025 inneholdt også et spørsmål om erfart diskriminering i trossamfunn på grunn av seksuell orientering. Alle som svarte på undersøkelsen, ble bedt om å ta stilling til påstanden: «Jeg har opplevd diskriminering eller annen negativ oppmerksomhet i mitt trossamfunn på grunn av min seksuelle orientering.» Respondentene ble spurt om diskriminering uten tidsbegrensning, så det kan være at respondenter oppgir diskriminering som har skjedd langt tilbake i tid. **Tabell 10** viser svarene. Relativt få har svart «ja, svært ofte», «ja, ofte», «ja, noen ganger» eller «sjelden»: til sammen 7,4 prosent og 299 respondenter.

Her må vi likevel ta flere forbehold. For det første er diskriminering alltid alvorlig, uavhengig av når eller hvor ofte det skjer. Det er også grunn til å forvente slike relativt lave tall siden kun en forholdsvis liten del av befolkningen er skeive: I undersøkelsen oppgir 8,2 prosent at de har en skeiv/ikke-heterofil orientering. I tillegg er mange respondenter heller ikke medlemmer av et trossamfunn. Når mange har svart «aldri» eller «ikke relevant», kan det være fordi de er

heterofile og/eller fordi de ikke er medlemmer av et trossamfunn. Med disse forbeholdene fremstår ikke 7,4 prosent som et lavt tall.

Tabell 10. Diskriminering i trossamfunn på grunn av seksuell orientering

Svar	Prosent	N
Ja, svært ofte	0,7	24
Ja, ofte	1,4	47
Ja, noen ganger	2,6	182
Sjelden	2,7	190
Aldri	51,2	2078
Vet ikke	0,9	30
Ikke relevant	40,4	1635
Total	100,0	3992

Kilde: RLU 2025, svar på spørsmålet: «Har du opplevd noe av det følgende: Jeg har opplevd diskriminering eller annen negativ oppmerksomhet i mitt trossamfunn på grunn av min seksuelle orientering.»

Tabell 11. Diskriminering i trossamfunn på grunn av seksuell orientering

Tros- eller livssynssamfunn	Ja, svært ofte	Ja, ofte	Ja, noen ganger	Sjelden	Aldri	Total	Sum fire første svar	N
Den norske kirke	0,1	0,8	2,1	3,3	93,6	100,0	6,3	1430
Human-Etisk Forbund	2,5	1,9	2,5	5,1	88,0	100,0	12,0	164
Annen protestantisk trosretning (frikirker, Pinsebevegelsen e.l.)	5,0	0,0	1,7	2,5	90,9	100,0	9,2	120
Den katolske kirke	5,5	18,2	12,7	5,5	58,2	100,0	41,9	47
Islam	11,1	14,8	18,5	18,5	37,0	100,0	62,9	22
Ortodoks kirke	11,5	19,2	23,1	11,5	34,6	100,0	65,3	22
Annen kristen trosretning	0,0	16,7	0,0	16,7	66,7	100,0	33,4	15
Annet livssynssamfunn	0,0	0,0	11,8	17,6	70,6	100,0	29,4	15
Annen ikke-kristen trosretning	5,8	9,1	8,5	18,5	58,0	100,0	42,0	26
Nei, tilhører ikke noe tros- eller livssynssamfunn	0,9	3,2	7,9	5,9	82,1	100,0	17,9	420
Vet ikke	7,0	4,7	27,9	4,7	55,8	100,0	44,3	36
Total	1,3	2,3	4,5	4,7	87,2	100,0	12,8	2317

Kilde: RLU 2025, prosent fordelt på tilhørighet til tros- og livssynssamfunn⁴

Respondentene ble spurt om de «tilhører» en bestemt religion, trosretning eller livssynssamfunn.⁵ **Tabell 11** viser disse svarene fordelt på svarene knyttet til diskriminering – men når vi tolker disse tallene, må vi være bevisste på flere mulige feilkilder.

I **Tabell 11** har vi fjernet respondenter som har svart «ikke relevant» og beholdt de som har svart «aldri», men som nevnt, er svaret «aldri» tvetydig. Det kan tenkes at ikke-heterofile har svart «aldri» fordi de ikke har opplevd diskriminering, men det kan også tenkes at respondentene har svart «aldri» fordi de er heterofile og derfor ikke har opplevd slik diskriminering. Som nevnt ovenfor, er det kun 8,2 prosent som oppgir at de er skeive.

Det er heller ikke sikkert at respondentene har oppgitt diskriminering i det trossamfunnet de oppgir tilhørighet til. Vi presiserte at respondentene skulle svare på om de hadde opplevd diskriminering i «mitt [sitt] trossamfunn», men dette kan nok likevel tolkes ulikt. Det kan tenkes at de har opplevd diskriminering i et annet trossamfunn enn det de normalt oppsøker eller i et trossamfunn de har vært medlem av tidligere, kanskje som ungdom eller barn. For eksempel ser vi i **Tabell 11** at 164 medlemmer av Human-Etisk Forbund oppgir at de har opplevd diskriminering i «mitt [sitt] trossamfunn». Human-Etisk Forbund er imidlertid ikke et trossamfunn, men klassifiseres som et livssynssamfunn. Da er en mulig tolkning at noen av

⁴ Vi har ikke oppgitt resultater av kji-kvadrattest på denne tabellen fordi flere av gruppene har så få respondenter at flere cellefrekvenser blir for små til at testen gir pålitelige resultater.

⁵ Vi har tidligere (Tabell 2) tatt utgangspunkt i selvoppgitt *medlemskap*, men her ser vi på selvnevnt *tilhørighet*, siden dette spørsmålet i vårt spørreskjema gir mer detaljert kunnskap om hvilket tros- eller livssynssamfunn respondentene sier de tilhører.

respondentene ikke snakker om *livssynssamfunnet* Human-Etisk Forbund, men om et trossamfunn de har vært medlem av tidligere.

Vi må også være bevisste på at undersøkelsen inneholder svært få respondenter for en rekke mindre trossamfunn (lav N). For eksempel har kun 22 respondenter oppgitt at de har tilhørighet til islam. Når kun 37 prosent av disse igjen oppgir at de aldri har opplevd diskriminering, kan vi ikke med stor statistisk sikkerhet generalisere disse funnene til alle muslimer i Norge. Men siden diskriminering i tros- og livssynssamfunn er et viktig tema som vi har relativt liten kunnskap om, har vi i **Tabell 11** inkludert svar og trossamfunn med N ned til 15, selv om det da innebærer stor statistisk usikkerhet i de minste gruppene. De andre trosretningene som har N lavere enn 15, har vi samlet i en gruppe og kalt «andre ikke-kristne trosretninger» som inneholder blant annet jøder, hinduister og buddhister.

Hvis vi ser på summen av de som har svart «ja, svært ofte», «ja, ofte», «ja, noen ganger» og «sjelden» (nest siste kolonne i **Tabell 11**), så finner vi at 6,3 prosent har svart dette blant de som oppgir tilhørighet til Den norske kirke. 12,0 prosent som har tilhørighet til Human-Etisk Forbund, oppgir det samme. Det kan tenkes at disse har opplevd diskriminering i Human-Etisk Forbund, men det kan også – som nevnt – tenkes at dette også er snakk om diskriminering i et annet trossamfunn enkelte eventuelt har vært medlem av tidligere. 9,2 prosent av de som oppgir tilhørighet til en «annen protestantisk trosretning» har opplevd diskriminering, og her snakker vi nok i hovedsak om medlemmer av frikirker og karismatiske menigheter. Langt høyere andel og antall finner vi blant dem som oppgir tilhørighet til Den katolske kirke, islam og ortodokse kirker. Spesielt ortodokse kirker skiller seg ut ved at kun 34,6 prosent oppgir at de aldri har opplevd diskriminering. Men blant disse er det få respondenter (lav N), så vi må ta høyde for statistisk usikkerhet og store feilmarginer. Også mange av respondentene som tilhører samlekategorien «annen ikke-kristen trosretning» har erfart diskriminering, men også her er N lav, så funnene er ikke egnet for generalisering.

Det er også verdt å merke seg at mange som oppgir at de ikke tilhører et trossamfunn, oppgir at de har opplevd diskriminering. Da kan det være snakk om et trossamfunn de tidligere har vært medlem av, men vi kan ikke vite hvilke trossamfunn det da er snakk om.

Samlet viser tallene at mange mennesker i ulike tros- og livssynssamfunn oppgir at de har opplevd diskriminering på grunn av sin seksuelle orientering. Samtidig er det mye som tallene ikke kan fortelle oss. Vi vet ikke hvor langt tilbake i tid dette har skjedd. Vi kan heller ikke helt sikkert vite i hvilket tros- eller livssynssamfunn diskrimineringen har skjedd. Vi vet ikke hva slags diskriminering det er snakk om, og vi har selvsagt kun respondentens egen vurdering av at det har forekommet diskriminering. Konklusjonen blir at vi trenger mer forskning på diskriminering på grunnlag av seksuell orientering i norske tros- og livssynssamfunn. Vi vet at det har foregått diskriminering av ansatte i Den norske kirke (Elgvin, Grønningsæter og Larsen 2020) og at skeive kan oppleve det som krevende å møte religiøse ledere med kjønnskonservative holdninger (Brottveit og Linge 2024).

Konklusjon

I 2025 foretok KIFO en stor befolkningsundersøkelse om religion og livssyn som hadde mer enn 4000 respondenter. I undersøkelsen spurte vi også om kjønn og seksualitet for å kartlegge holdninger til kjønns- og seksualitetsmangfold, og for å undersøke graden av diskriminering i trossamfunn basert på seksuell orientering.

Overordnet finner vi at nordmenn i stor grad ikke er mot sex mellom likekjønnede og ikke opplever ubehag i møte med transpersoner. Når det gjelder undervisning i seksualitets- og kjønns- og seksualitetsmangfold i grunnskolen, og om man bør flagge med regnbueflagg i grunnskolen, så er

befolkningen mer delt og svarene mer varierte. Dette gjelder også om man synes at myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitetsmangfold.

Vi finner at respondenter som er medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke, er de som jevnt over er minst positive til kjønns- og seksualitetsmangfold, mens medlemmer av Human-Etisk Forbund er mest positive til kjønns- og seksualitetsmangfold, og medlemmer av Den norske kirke og individer som ikke er medlemmer av et tros- eller livssynssamfunn, er i en mellomposisjon.

Når vi undersøker plassering i KIFOs livssynsgrupper, finner vi at de sterkt religiøse er mest negative til kjønns- og seksualitetsmangfold, mens de ikke-religiøse er mest positive.

Når det gjelder alder, finner vi at de yngste (18–29 år) flere steder skiller seg ut. De under 30 er de som i minst grad er enige i påstanden om at myndighetene presser befolkningen til å tilpasse seg kjønns- og seksualitetsmangfold, og samme gruppe er også minst enige i at grunnskolen *ikke* bør flagge med regnbueflagg. Men på den andre siden er det også disse yngste som er mest enige i at det er galt med likekjønnet sex og som i størst grad opplever ubehag i møte med en transperson – selv om det kun er en relativt liten andel av de unge som mener dette (henholdsvis 13 prosent om likekjønnet sex og 15 prosent om transpersoner). At de yngre er mer skeptiske til likekjønnet sex og transpersoner enn de eldre er paradoksalt og noe som bør utforskes videre. Det kan likevel delvis henge sammen med at en større andel av de yngre enn de eldre informantene er innvandrere eller har innvandrereforeldre, og vi finner en statistisk signifikant sammenheng mellom innvandringsbefolkningen og det å være skeptisk til likekjønnet sex og det å oppleve ubehag i møte med transpersoner.

Vi finner vesentlige forskjeller mellom kvinner og menn, hvor kvinner er generelt mer positive til kjønns- og seksualitetsmangfold enn menn. Vi finner at Rogaland skiller seg ut som et fylke med mindre positive holdninger til kjønns- og seksualitetsmangfold, og det gjelder også de som stemmer på Kristelig Folkeparti eller Fremskrittspartiet.

Vi undersøkte diskriminering i trossamfunn på grunn av seksuell orientering. Vi finner at 7,4 prosent av respondentene svarer at de har opplevd slik diskriminering. Vi må ta hensyn til at mange uansett ikke ville oppleve en slik diskriminering fordi de ikke har en skeiv orientering og/eller fordi de ikke er medlem av et trossamfunn. Når man tar dette i betraktning, så er det faktum at 7,4 prosent har opplevd slik diskriminering noe man bør ta på alvor og noe som bør danne grunnlag for videre forskning.

Funnene i undersøkelsen kan antyde at det forekommer diskriminering på grunnlag av seksuell orientering i alle tros- og livssynssamfunn. Men vi må ta hensyn til at det er en rekke feilkilder og usikkerhet knyttet til disse resultatene (svært få respondenter, mulige skjevheter i utvalget med mer). Disse tallene må derfor tolkes med varsomhet, men de kan brukes som en ansats til videre studier. Overordnet viser notatet en rekke spenninger og variasjoner, men demonstrerer også et behov for mer forskning som kan gi dypere innsikt i hvordan disse holdningene formes, og hvordan diskriminering faktisk erfares i ulike tros- og livssynssammenhenger.

Referanser

- Brottveit, Ånund og Tore Witsø Rafoss. 2024. *Folkekirke i et livssynsåpent samfunn. Perspektiver på Den norske kirke 2019–2023*. Oslo: KIFO.
- Brottveit, Ånund og Marius Linge. 2024. «Å møte hverandre på hellig grunn»: *En dialog mellom religiøse ledere og skeive*. Oslo: KIFO.
- Eidhamar, Levi. 2017. "Spenningsfylte endringer. Holdninger til kjønnsroller og homofili blant kristne og muslimer i Norge." *Kirke og kultur* no. 1:6-22.
- Eggebo, Helga, Elisabeth Stubberud og Norman Anderssen. (2019). *Skeive livsløp: En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge*. Nordlandsforskning rapport 2019: 6. Nordlandsforskning.
<https://hdl.handle.net/11250/2625471>
- Elgvin, Olav, Arne Backer Grønningsæter og Edvard Nergård Larsen. 2020. *Å være en sak*. Fafo. Tilgjengelig fra <https://www.fafo.no/zoopublikasjoner/fafo-rapporter/a-vaere-en-sak>.
- Gressgård, Randi og Christine Jacobsen. 2008. "Krevende toleranse: Islam og homoseksualitet." *Tidsskrift for kjønnsforskning* no. 32 (2):22-39.
- Narvesen, Richard. 2010. "*Bestem deg, er du homo eller muslim?*" "*Jeg er et menneske!*": *En kvalitativ studie av livshistoriene til åtte lesbiske, homofile og bifile med muslimsk bakgrunn*, Avdeling for samfunnsfag (SAM), Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.
- Narvesen, Richard. 2013. "Å navigere som lesbisk, homofil og bifil med muslimsk bakgrunn i det heteronormative farvannet." I *Holdninger, levekår og livsløp - forskning om lesbiske, homofile og bifile*, redigert av Arne Backer Grønningsæter, Hans Wiggo Kristiansen og Bjørn R. Lescher-Nuland, 57-76. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rafoss, Tore Witsø. 2023. *Mangfold blant norske muslimer*. Oslo: KIFO.